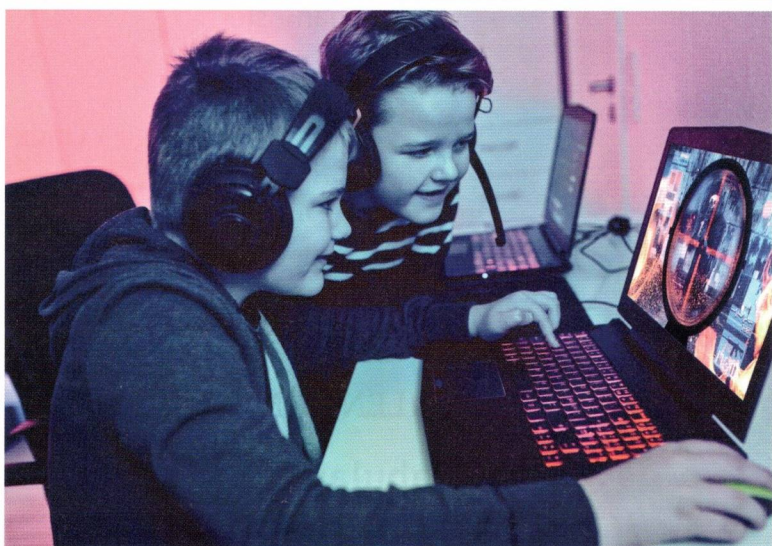
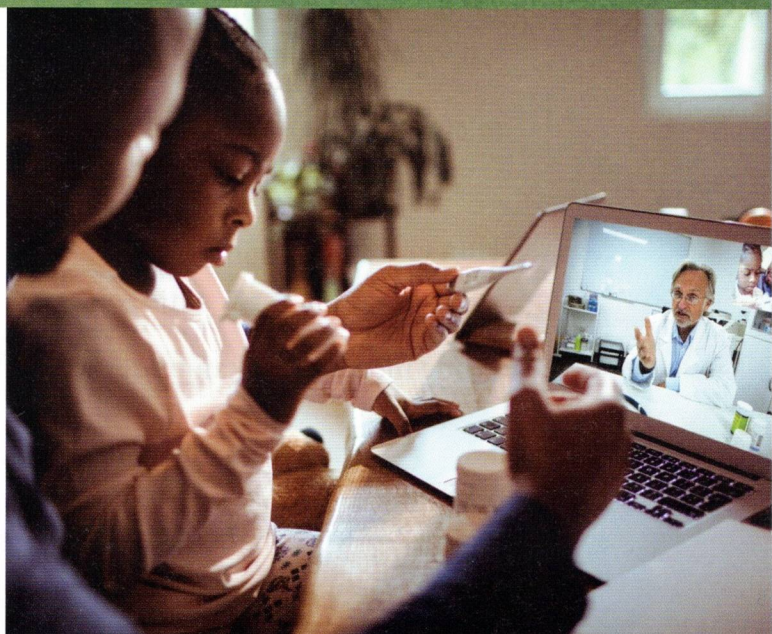

6 INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Ord og uttrykk

1 Teknologi og kommunikasjon

Hva skjer på bildene? Hva er bra med denne typen kommunikasjon?
Hva er ikke så bra?

I våre dager oversvømmes vi av informasjon. Mediene bringer viktige og uviktige nyheter uten stans. Mange synes at de må være på nettet hele tida, slik at de ikke går glipp av noe.

Men hva skjer med **kommunikasjonen** mellom mennesker? Er vi så opptatt av det som skjer på nettet at vi glemmer dem som er rundt oss?

I DETTE KAPITTELET SKAL VI LESE OM

- mobiltelefonen
- sosiale medier
- informasjonskilder
- kildekritikk
- personvern
- nettvett
- falske nyheter
- nettpill
- livsmestring

GRAMMATIKK

- passiv

LITTERATUR

- *Fjæra som ble til fem høns*

“ Kaffekoppen er vårt viktigste sosiale medium. ”

Trygve Slagsvold Vedum, politiker

“ Vi har skapt nettet, ” og nå skaper nettet oss. ”

(Finn Skårderud, psykiater)

Linda: Kan du ikke legge bort mobilen? Så kan vi snakke litt sammen i stedet?

Frode: Vi kan vel prate selv om jeg sjekker meldinger.

Linda: Jeg blir så lei av at du ser på mobilen hele tida.

Frode: Det gjør jeg da ikke!
I helga la jeg den bort en god stund.

Linda: Da det var fotballkamper, ja. Men da vi så film, sjekket du stadig telefonen. Jeg så det nok.

Frode: Bare av og til. Filmen var jo ganske kjedelig. Men hva var det du ville snakke om?

Linda: Jo, du vet at ...

Frode: Et øyeblikk! Tarik har sendt en snap av den nye bilen sin.

Linda: Ja vel, men du vet ...

Frode: Tenk å kjøre rundt i en sånn en!
Unnskyld, hva var det du sa?

Linda: Glem det.

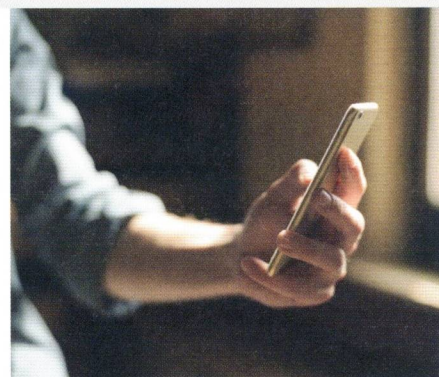
Frode: Du ville jo prate om noe.

Linda: Glem det, sier jeg!
Jeg tekster deg i stedet.

Dømt for å dele bilder

En 22 år gammel mann ble dømt til fem måneders **ubetinget fengsel** for å spre nakenbilder av flere jenter på Snapsaved.

– Det er en viktig dom, sier statsadvokaten. De som utsettes for slike handlinger, blir utsatt for langvarig **krenkelse**.

4

PERSONVERN

Personvern er retten til å bestemme over egne personopplysninger. Vi har rett til et privatliv og rett til å bestemme hva andre skal vite om oss. Det betyr at det ikke er **lov** å spre opplysninger om andre hvis de ikke har godtatt det. Det gjelder også bilder. Vi har ikke lov til å dele bilder av andre mennesker hvis de ikke har sagt at det er ok.

Barn har også rett til et privatliv. Verken foreldre eller andre har rett til å vite alt om dem. Men foreldre har også plikt til å passe på barna sine. Hvis de har grunn til å være bekymret for barna, kan det være lov å sjekke hva barna gjør, for å beskytte dem.

LES MER

dubestemmer.no
nettveit.no

KILDER OG KILDEKRITIKK

I aviser og store tv-kanaler blir informasjonen vanligvis kontrollert på flere måter, og disse mediene har en **redaktør** som har ansvar for hva som skrives og sies. I tillegg har mediene sitt eget klageorgan, *Pressens faglige utvalg* (PFU). PFU behandler klager mot trykte medier, radio, tv og stoff på nett.

Mye av det som **publiseres** på nettet, blir imidlertid ikke **redigert** og kontrollert på samme måte. Personlige meninger og falske nyheter kan presenteres som fakta. Derfor er det viktig å tenke seg om to ganger og sjekke **kildene**.

Her er noen nyttige spørsmål man kan stille for å finne ut om informasjonen er til å stole på:

- ✓ Hvem er avsenderen?
- ✓ Hvor kommer informasjonen fra?
- ✓ Hvem har ansvaret for innholdet?
- ✓ Hvorfor kommer denne informasjonen?
- ✓ Finnes samme informasjon andre steder?
- ✓ Kan den som skriver, ha politiske eller økonomiske mål som ikke kommer klart fram?

- Hvilke medier bruker dere, og hvordan?
- Hva er dere interessert i?
- Hvilke kilder bruker dere for å finne informasjon?
- Finner dere nok informasjon fra andre land dere er interessert i?
- Stoler dere på det dere finner?

KAN VI IKKE SNAKKE SAMMEN?

2 Tekst

Skriv inn ordene i riktig rekkefølge.

Linda spør Frode om _____ bort

kan – legge – han – ikke

telefonen slik at _____ sammen.

prate – de – kan

Hun er lei av at _____ på telefonen når de er sammen.

alltid – ser – han

Frode mener at de kan prate selv om _____.

meldingene – sine – han – sjekker

Dessuten _____ på telefonen,

han – ikke – alltid – ser

_____.

han – sier

Til slutt _____ . Hun sier

opp – gir – Linda

at _____ i stedet.

ham – vil – tekste – hun

MOBILEN MIN OG JEG

3 Vokabular

a) Finn tilsvarende substantiv.

Verb	Substantiv	Verb	Substantiv
1 å avtale	en _____	4 å søke	en _____
2 å kontakte	en _____	5 å diskutere	en _____
3 å spille	et _____	6 å informere	en _____

7 Synonymer

Finn ord i teksten under som betyr omtrent det samme som disse ordene:

funnet ut – stoppe – har behov for – avgjøre – tillatt – har plikt til å ta det med ro – morsomt

Jeg har oppdaget at mamma har lagt ut masse nye bilder av meg på sosiale medier.

Jeg har sagt til henne at hun skal slutte. Jeg trenger et privatliv, og jeg vil bestemme selv hvilke bilder som skal legges ut. Det er ikke lov å legge ut bilder av andre. Hun må spørre først.

Mamma sier at jeg må slappe av og ikke være så bekymret. Det er jo gøy med masse rare bilder, sier hun.

BEGGE, BÅDE – OG

Begge barna våre bor i utlandet. Jeg har lest **begge** bøkene.

Både Per **og** Kari bor i utlandet.

Jeg leser **både** norske **og** utenlandske nyheter.

VERKEN – ELLER

Jeg er **verken** på Facebook **eller** på Twitter.

8 Sett inn *begge*, *verken* eller *både*

a)

_____ faren hennes og mora hennes vil kontrollere det hun gjør på nettet.

_____ foreldrene hennes sjekker meldingene hennes.

_____ faren eller mora burde gjøre det.

b)

Jeg liker _____ Facebook eller Snapchat.

Jeg er lei av _____ nettstedene.

Mora mi bruker _____ Facebook og Snapchat.

c)

_____ døtrene mine lager videoer på Tiktok.
_____ jeg eller kona mi liker det,
men _____ bestemora og bestefaren synes det er morsomt.

9 Knytt sammen med *både* – og eller *verken* – eller

Jeg liker ikke Facebook. Jeg liker ikke Twitter.

Jeg liker _____.

Jeg bruker Instagram, og jeg bruker Snapchat.

Jeg bruker _____.

Hun skjønner ikke norsk. Hun skjønner ikke fransk.

Hun skjønner _____.

Jeg har ikke fått SMS. Jeg har ikke fått brev.

Jeg har _____.

KILDER OG KILDEKRITIKK

10 Vokabular

Finn tilsvarende ord, og bruk ordene i riktig form i setningene på neste side.

Verb	Substantiv
1 å kontrollere	en _____
2 å _____	en informasjon
3 å kommunisere	en _____
4 å klage	en _____
5 å _____	en redaktør

14 Fortell det samme med *bli*-passiv

a) Presens

De deler bildene på nettet.

Vi bestiller billettene i morgen.

Noen plager ham.

Loven beskytter dem.

Læreren retter oppgavene.

Hun sender søknaden i neste uke.

b) Preteritum

De dømte henne.

De betalte regningene.

De bestilte billettene.

De delte bildene.

De beskyttet barna.

De sjekket informasjonen.

15 Aktiv og passiv

Sett inn *betaler* eller *blir betalt*.

Jeg _____ husleia i nettbanken.

Husleia _____ den 15. i hver måned.

Sett inn *deler* eller *blir delt*.

Mange _____ bildene sine på Instagram.

Bildene _____ med venner og familie.

Sett inn *plaget* eller *ble plaget*.

Sønnen min _____ på skolen.

Noen av elevene _____ ham.

16 Gjør om til s-passiv

Hvor kan jeg bestille den?

Når må jeg betale den?

Hvor kan jeg betale den?

Hvor skal jeg sende den?

Vi må beskytte barna.

Vi må kontrollere kildene.

De kan sjekke opplysningene.

Dette må vi diskutere.

17 Aktiv og passiv

leses – lese

Dere må _____ neste kapittel før prøven

Neste kapittel må _____ før prøven.

sjekkes – sjekke

Du må _____ informasjonen.

Informasjonen kan _____ her.

Handwritten notes in blue ink: "Ligning i ligning" and "hdt"

18 Finn feilen

En av setningene under **a** og en av setningene under **b** er *ikke* riktig. Finn feilen. Forklar hverandre hvorfor det er feil.

a)

Noen mobber henne på nettet.

Hun blir mobbet på nettet.

Noen mobbes henne på nettet.

Hun mobbes på nettet.

b)

Bildene blir lagt ut på nettet.

Bildene legger ut på nettet.

Bildene legges ut på nettet.

Vi legger bildene ut på nettet.